

– Classical dance is the fundamentals of the professional training of a choreographer at various specializations of Department of Choreography in Rivne State University of the Humanities.

Key words: classical dance, choreographic education, exercise, student-choreographer, professional abilities and skills, teaching methods.

Надійшла до редакції 6.12.2018

УДК 7.071:787.5(477.86)

МУНІЦИПАЛЬНА КАПЕЛА БАНДУРИСТІВ М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА : ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, МИСТЕЦЬКІ ЗДОБУТКИ

Шевченко Марта – доцент ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ
olgafp4@ukr.net

Розглянуто історію становлення, творчу діяльність та мистецькі здобутки Івано-Франківської Муніципальної капели бандуристів, репертуар якої охоплює різноманітні вокальні жанри. Капела – незмінний учасник щорічних концертних заходів, що проходять як в області, так і далеко за її межами. За період свого функціонування мистецький колектив нагороджено численними дипломами, відзнаками та цінними нагородами. Акцентовано увагу на концертних поїздках. Доведено, що Муніципальна капела бандуристів посідає чільне місце в контексті розвитку ансамблевого бандурного виконавства Прикарпаття.

Ключеві слова: капела бандуристів, концертна діяльність, виконавство, репертуар.

Актуальність дослідження. Початком розвитку бандурного мистецтва на Прикарпатті стало відкриття класу бандури в 1959 р. у музичній школі м. Долина Івано-Франківської обл. Ініціатором відкриття став педагог, скрипаль, бандурист В. Домчак. Згодом, на запрошення обласного управління культури 1962 р. В. Домчак відкрив клас бандури при Івано-Франківській музичній школі № 1. Одночасно викладав бандуру як додатковий інструмент у музичному училищі ім. Д. Січинського. З часу відкриття класу бандури в музичній школі м. Долина, одержали навички гри десятки її вихованців. Серед випускників Р. Кузьменко (Яркова) – випускниця Львівської консерваторії ім. М. Лисенка, – заслужений діяч мистецтв України, ст. викладач Чернівецького музичного училища ім. І. Воробкевича. Бандурист С. Жовнірович, закінчивши Львівську консерваторію ім. М. Лисенка, тривалий час був бандуристом відомого ансамблю «Кобза». Нині він – викладач Івано-Франківського музичного училища, очолював капелу бандуристів цього ж училища.

Звичайно, для вивчення та популяризації бандурного мистецтва на основі однієї чи двох шкіл, – недостатньо. Потрібно подбати про те, щоб бандура твердо зміцнилася на теренах краю. Досягти бажаного успіху можна лише шляхом відкриття нових спеціальних класів при музичних школах і училищах. Тож ідея створення капели бандуристів в Івано-Франківську була не випадковою. У 1960-х рр. по всій Україні створювались аматорські колективи бандуристів.

Так, 1963 р. в Івано-Франківськ, на запрошення обласного управління культури приїхала студентка Київської державної консерваторії ім. П. Чайковського, колишній викладач Луцького музичного училища Ірина Дмитрівна Стефанович (1934-1988 рр.). В Івано-Франківському музичному училищі вона відкрила клас бандури як основний інструмент і працювала там до кінця своїх днів. Саме з її творчістю пов'язана історія формування муніципальної капели м. Івано-Франківська.

Мета статті – висвітлити історію становлення, тенденції розвитку художньої діяльності муніципальної капели бандуристів м. Івано-Франківська.

Ініціатором створення капели бандуристів та її першим керівником була І. Стефанович. Навчаючись у Київській консерваторії ім. П. Чайковського, вона працювала в Луцькому музичному училищі по класу бандури, а 1963 р., на запрошення Івано-Франківського обласного управління культури, відкриває клас бандури в музичному училищі ім. Д. Січинського. Вже через рік створила ансамбль бандуристів, який виступав не лише в училищі, а й на сценах міста та області.

Збереглася «Картка на колектив художньої самодіяльності та його керівника», у якій зазначено рік створення Самодіяльної капели бандуристів при обласному Будинку народної творчості – 1966, а також репертуар колективу, що складався з 20 творів. Однак повноцінно капела почала працювати лише з кінця 1967 р.. Її учасниками були студенти-бандуристи музичного училища та інтелігенція міста. Вирішенню організаційних питань допоміг тодішній начальник управління культури Я. Малашевський. Зокрема, закуплено понад 30 бандур, пошито жіночі та чоловічі сценічні костюми.

Згодом капела здобула звання Народної аматорської, була неодноразовим переможцем республіканських оглядів конкурсів.

Репертуар народної капели бандуристів різноманітний. Великим успіхом відзначалися твори: Д. Січинського «Чом, чом, земле моя», М. Леонтовича «Літні тони», Я. Степового «Тихо, тихо Дунай воду несе»; українські народні пісні «По садочку ходжу» (обр. В. Толовирі), «Явтух» (обр. О. Кошиця) та ін. Оркестровки для капели бандуристів здійснювала І. Стефанович.

При наполегливій її праці та завдяки бажанню учасників 1972 р. за професійну майстерність, високу культуру виконання творів і різноманітність репертуару, капелі присвоєне звання «Народна самодіяльна». У 1973 р. капела стала Лауреатом обласного конкурсу народної музики, а в 1974 р. чоловічому складу Івано-Франківська та Струсівській капел випала честь грати в Києві разом із державною Заслуженою капелою бандуристів України, якою керував Мінківський, Тоді колектив отримав Золоту медаль.

Усе своє життя наполегливої праці і любові віддала І. Стефанович улюбленій капелі, учасники якої стали її друзями на все її життя, щасливе, змістовне і незабутнє для людей.

Пізніше з капелою працювало ще декілька керівників: Г. Керниця, Б. Дебенко, М. Кадаш, Т. Степняк; протягом 1987-1992 рр. під керівництвом Г. Карась міський відділ культури посприяв роботі колективу, зокрема залученні викладачів та учнів музичних шкіл до колективу, а з 1991 р. цю справу продовжує заслужений працівник культури України, доц. Прикарпатського НУ ім. В. Стефаника М. Шевченко (Кузьменко) – учениця І. Стефанович (І випуск класу бандури музичного училища ім. Д. Січинського).

Учасниками капели стали студенти музичного училища, музичного факультету згаданого університету, випускники Київського інституту культури, Львівської консерваторії, викладачі музичних шкіл міста. У репертуарі того періоду, крім народних пісень, твори українських та зарубіжних класиків: «Учітеся, брати мої!» на музику Г. Давидовського-Котка, «Стелися, барвінку» обр. М. Лисенка, «Ой, там при долині» обр. В. Барвінського, «Родимий краю», муз. В. Матюка, лірницька «Через поле широкее», обр. Д. Котка, «Ревуха» сл. Т. Падури, муз. В. Матюка, пісні прикарпатських авторів – «Де висока Чорногора» муз І. Легкого, сл. С. Пушика, «Коломийки» обробка М. Магдія, літ. ред. Я. Яроша та ін. Є твори національно-патріотичні, зокрема, стрілецькі пісні, пісні УПА як відгук на народження української держави. У виконанні капели вперше звучали широко відомі сьогодні пісні «Не пора, не пора...» на сл. І. Франка, муз. Д. Січинського, стрілецькі – «Гей, там на горі Січ іде», «Ой, у полі верба», «Ой і не гаразд, Запорожці» та ін.

При капелі активно функціонували і малі форми – дуети, тріо, солісти; певний період діяв чоловічий ансамбль бандуристів. Це був період творчого піднесення колективу, його мистецького оновлення. Перша концертна поїздка капели відбулася у м. Чернігів, яке відзначало своє 1300-річчя (18-21 вересня 1992 р.). Там колектив чи не вперше відчув широку підтримку української пісні, повірив у свої творчі сили, побачив яким авторитетом вона користується і який подієвий вплив мала на маси.

М. Досінчук-Чорний з Нью-Йорка був захоплений мистецтвом народної аматорської капели бандуристів Народного дому міста. Він присвятив працю під назвою «Капела бандуристів в Івано-Франківську» [1], детально виклавши історію заснування колективу, діяльність перших керівників. «Такого широкого попису бандуристів я досі не зустрічав. Вони мають колосальний потенціал. Їхніми виступами під керівництвом М. Шевченко, я ...зачарований», – писав редактор україномовного журналу «Бандура» (США) М. Досінчук-Чорний [1].

Добре слово про колектив сказали в засобах масової інформації заслужені працівники культури України В. Олексюк, Г. Карась, П. Арсенич, чимало інших авторів: поет-пісняр Р. Юзва, поетеса Н. Стефурак, науковий працівник обласного Науково-методичного центру С. Лецишин і ін.

Капела бандуристів неодноразово брала участь у концертах з нагоди відзначення національних свят: Дня Злуки, Битви під Крутами, вшанування Є. Коновальця, Дня Конституції, Дня Незалежності, свята УПА, відкриття пам'ятників Т. Шевченку у с. Крихівці, с. Тюдів, с. Микуличині, відзначення річниць Т. Шевченка, І. Франка, С. Бандери.

Неможливо не згадати такі виступи, як звіт Івано-Франківська в м. Києві, виступ біля Кабінету Міністрів (травень 1999 р.), свято 2000-ліття від Різдва Христового (обласний музично-драматичний театр, 14.01.2000 р.), участь у святкуванні 120 річниця від дня народження В. Верховинця (Долина, 16.01.2000 р.), виступ на конкурсі ім. Д. Січинського (обласна філармонія, 6.10.2000 р.), участь у конкурсі народно-патріотичної пісні «Воля» (обласний музично-драматичний театр, 13.10.2000 р.), шевченківських святах за участі акторів театру фольклору та капели бандуристів (де прозвучала уся шевченківська програма колективу (3.03 2001 р), творчий звіт майстрів мистецтв та художніх колективів Івано-

Франківщини (Палац «Україна», травень 2002 р.), свято І. Франка в с. Лолин Долинського р-ну (25.08.2002 р.), 70-річчя диригента Гуцульського ансамблю, викладача музичного училища ім. Д. Січинського Б. Катамая (12.06. 2003 р.), відкриття фестивалю до 195 річниці Т. Шевченка (18.05.2003 р.), виступ до Дня Незалежності в обласному музично-драматичному театрі (22.08.2003 р.), концерти творчого проекту «Від Говерли до Чернечої гори», Київ-Канів (28.05.2004 р.), вечір пам'яті поета Р. Юзви (14.11.2004 р.), свято бандурного мистецтва «Дзвенить бандура в м. Франковім» (3.05.2005 р.), святкування «Великого Каменяра» (11.05.2003 р.), святкування відкриття пам'ятної дошки Полковнику УНР Р. Самокишину (діда М. Шевченко) в с. Печеніжин Коломийського р-ну (19.03.2006 р.).

У скарбниці колективу Диплом II ступеню фестивалю з нагоди 180 річниці від дня народження Т. Г. Шевченка (м. Івано-Франківськ, 1994 р.); «Гран-прі» IV Всеукраїнського фестивалю «Дзвени, Бандуро» (м. Дніпропетровськ, 1999 р.); Диплом X Міжнародного фестивалю фольклору, м. Стрегом (Польща), 2001р.; Диплом I ступеню X Міжнародного фольклорного фестивалю «Коломийка – 2002» (Коломия, 2002 р.); Подяка учасника V Всеукраїнського фестивалю «Дзвони Лемківщини» (м. Монастириськ Тернопільської обл., 2003 р.), Диплом XV Всеукраїнського фестивалю кобзарського мистецтва «Дзвени, Бандуро!» (Ялта, 2006 р.); Диплом Всеукраїнського фестивалю ім. Ю. Сінгалеви́ча (м. Львів, 2008 р.). Він – неодноразовий дипломант, лауреат фестивалів «Кобзареві струни» м. Рожнятів та ін.

Капела бандуристів зі своїм патріотичним репертуаром брала активну участь у виступах на Майданах Івано-Франківська та районах області, про що свідчать Подяка від представників блоку В. Юшенка «Наша Україна» 2005 р.; Грамота Крайової управи Галицького братства (гол. В. Малкош, 2005 р.), Грамота за активну участь у Помаранчевій революції та пам'ятний знак «Гвардія революції» – Київ «Наша Україна. 2005 р.

Усі репетиції, концерти капели зафіксовані в журналах старостами Козоріз М. В., а з 2002 р. – концертмейстером І. Матишук-Моргулець.

Рішенням Івано-Франківської міської ради та виконавчого комітету від 27 квітня 2005 р. Капелі присвоєно статус «Муніципальної», що є свідченням високого визнання її творчого внеску у розвиток бандурного мистецтва на Прикарпатті. Цей статус зобов'язав поставити перед колективом ще більші вимоги, а саме: гра на музичних інструментах, професійне володіння вокалом, правильна інтерпретація, сценічна поведінка тощо.

До свого 50-ліття Муніципальна капела бандуристів прийшла з великими творчими здобутками, потужним репертуарним багажем, чудовим професійним складом. Учасники-артисти колективу мають середню спеціальну і вищу музичну освіту, а представники хорового (чоловічого) складу – спеціалісти музичних факультетів. Солісти: П. Ковальчук, В. Турко – заслужений артист України, О. Турок, В. Милик, С. Чубинський, М. Петрик, С. Березовська та П. Гарасимів.

Останніми роками успіх мали у виконанні колективу твори «Припадаю до Тебе, мій Христе», «Колискова» сл. Лесі Українки, муз. А. Авдієвського з солісткою В. Дутчак (доктором мистецтвознавства, проф. місцевого університету).

У репертуарі колективу нараховується понад 100 творів різної тематики, а саме: обробки народних пісень, українська класика, духовна музика та обрядові пісні. Керівник муніципальної капели бандуристів аранжувала, створивши бандурний акомпанемент до а-капельних творів опублікувала збірник творів для мішаної капели бандуристів «Задзвенімо разом браття» (40 творів), де охоплено широку палітру відомих і маловідомих хорових творів, а саме: «Сонце заходить» сл. Т. Шевченка, муз. О. Роздольського, «Не пора» сл. І. Франка, муз. Д. Січинського, «Колискова» сл. Лесі Українки, муз. А. Авдієвського, «Не плач, Рахиле» В. Матюка, «Свята ніч» Грumbерга в обр. Р. Шумана, «Де висока Чорногора» сл. С. Пушика, муз. І. Легкого, «Марш УПА» сл. В. Беднарського, муз. Л. Вардзарука, «Коломийки» М. Магдія та ін.

Частими концертами, конкурсами та фестивалями відзначилася капела у подальші роки: вона брала участь у концертних програмах, присвячених видатним датам «День Героїв», УПА, «День Злуки», День Прапора», «День Незалежності», а також виступам, присвяченим видатним письменникам, композиторам. Колектив залишається постійним учасником щорічних фестивалів коляд: «Коляда на Майзлях»; брав участь у телепередачах телеканалу «Галичина» (2011 р.), Радіопередачі «Бандура і Різдво» (2013 р.). Капела здійснила чимало концертів у селах області, загальноосвітніх школах, коледжах, особливо з нагоди відзначення ювілеїв Т. Шевченка; бере активну участь у різних дійствах, виконуючи духовні та патріотичні твори: відкриття Меморіальної дошки Г. Заклинському (Галицький р-н, с. Маріямпіль, 2015), вшанування Героїв України Небесної Сотні (Яремчанський р-н, Поляниця, 2015), концерти для воїнів АТО на Яворівському полігоні (2015 р.), виступила на Концерті пам'яті видатних бандуристів ХХ ст. у рамках наукової конференції (Палац мистецтв, м. Львів, 2015, 10 лист.), у м. Кошице (Словацьчина, 2016 р.), про що свідчили відгуки Словацького радіо й телебачення, Закарпатського радіо та

телекомпанії «Рада»; співпрацювала з аматорським хором «Карпати», під орудою Л. Довговича (м. Кошице). Підсумком творчої діяльності капели можна вважати Ювілейний вечір до 50-річчя творчої діяльності (філармонія, 4 грудня, 2016 р.).

Капела й надалі залишалася незмінним учасником різних концертів, конкурсів, фестивалів. «...Специфіка капели бандуристів... в орієнтованості на український національний репертуар, що... відповідає духу традиційного кобзарства... За час керівництва колективом Мартою Онуфріївною слід відзначити зростання динаміки якісного складу її учасників – від аматорів на початках і до професіоналів-випускників класу бандури Івано-Франківського музичного училища ім. Д. Січинського, Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Львівської музичної академії ім. М. Лисенка, підвищення вимог до формування хорової капели» [2; 131].

Отже, муніципальна капела бандуристів з Івано-Франківська – непересічне явище в житті не лише Прикарпаття. Колектив несе слухачам унікальність кобзарського мистецтва, тішить невмирущою народною піснею та чарівними струнами бандури.

Список використаної літератури

1. Досінчук-Чорний М. Капеля бандуристів в Івано-Франківському. *Бандура*. 1994. С. 49-51.
2. Дутчак В. Г., Жовнірович С. Я., Шевченко М. О. Дзвенить могутньо, святі бандури... До 40-річчя Івано-Франківської муніципальної капели бандуристів. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. 148 с.
3. Шевченко М. Апостол бандури. Наук.-літ. вид. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2003. 31 с.
4. Шевченко М. «Задзвенімо разом, браття»: Зб. тв. для капели бандуристів Навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Плай, 2004. 171 с.

References

1. Doshinchuk-Chorny M. Kapelya bandurystiv v Ivano-Frankivsku. *Bandura*. 1994. P. 49-51 [in Ukrainian].
2. Dutchak V. G., Zhovnirovych S. Y., Shevchenko M. O. Dzvenit mohutno, svyati bandury... [Rang powerfully, holy bandura ...] To the 40 th anniversary of the Ivano-Frankivsk municipal bandurtry chapel. Ivano-Frankivsk: Novaya Zorya, 2009. 148 p. [in Ukrainian]
3. Shevchenko M. Apostol bandury. Scientific and literary publication. Ivano-Frankivsk: Novaya Zorya, 2003. 31p. [in Ukrainian]
4. Shevchenko M. Zbirnyk tvoriv dlya kapely bandurystiv «Zadzvenimo razem, brattya» [Collection of works for the bandura choir «Zazvenimo together, brothers»]. Educational and methodical manual. Ivano-Frankivsk, Plai, 2004. 171 p. [in Ukrainian].

МУНИЦИПАЛЬНАЯ КАПЕЛЛА БАНДУРИСТОВ Г. ИВАНО-ФРАНКОВСКА: ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ, ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ИСПОЛНИТЕЛЬСКИЕ ДОСТИЖЕНИЯ

Шевченко Марта – доцент ГВУЗ «Прикарпатский
национальный университет им. В. Стефаника (г. Ивано-Франковск)

Раскрыто историю становления, творческую деятельность и исполнительские достижения Ивано-Франковской муниципальной капеллы бандуристов. Возглавляет коллектив, начиная с 1991 гг. до сегодня Заслуженный работник культуры Украины, доцент Прикарпатского национального университета им. В. Стефаника Марта Шевченко (Кузьменко). Репертуар капеллы охватывает разнообразные вокальные жанры.

Капелла – неизменный участник ежегодных концертных мероприятий, которые проходят как в области, так и далеко за ее пределами. За период своего функционирования художественный коллектив награжден многочисленными дипломами, наградами и ценными наградами. Акцентируется внимание на концертных поездках. Доказано, что Муниципальная Капелла бандуристов занимает видное место в контексте развития ансамблевого бандурного исполнительства Прикарпаття.

Ключевые слова: капелла бандуристов, концертная деятельность, исполнительство, репертуар.

MUNICIPAL CAPELLA OF BANDURIST OF THE CITY IVANO-FRANKIVSK: HISTORY OF DEVELOPMENT, CREATIVE, PERFORMING ACTIVITY

Shevchenko Martha – Associate Professor of Educational and Scientific
Institute of arts of the State Pedagogical University «Prykarpatsky
Vasyl Stefanyk» National University. Ivano-Frankivsk city

The article reveals the history of formation, creative activity and artistic achievements of the Ivano-Frankivsk Bandurist Municipal capella. The team is headed from 1991 to today. Honored worker of culture of Ukraine, docent of the Precarpathian National University named after Vasyl Stefanik Martha Shevchenko (Kuzmenko).

The capella is an unalterable participant in annual concert events that take place both in the region and far beyond its borders. During its period of operation, the artistic collective was awarded with numerous diplomas, honors and valuable awards. Attention is focused on concert tours.

It is proved that the Bandura Municipal Capella occupies a prominent place in the context of the development of ensemble bandura performance of the Carpathian region.

Key words: capella bandura, concert activity, performance, repertoire.

UDC 7.071:787.5(477.86)

MUNICIPAL CAPELLA OF BANDURIST OF THE CITY IVANO-FRANKIVSK : HISTORY OF DEVELOPMENT, CREATIVE, PERFORMING ACTIVITY

Shevchenko Martha – Associate Professor of Educational and Scientific
Institute of arts of the State Pedagogical University «Prykarpatsky
Vasyl Stefanyk» National University. Ivano-Frankivsk city

The article reveals the history of formation, creative activity and artistic achievements of the Ivano-Frankivsk Bandurist Municipal kapella.

The history of the formation, functioning and artistic achievements of the Ivano-Frankivsk Municipal Bandurist Capella at various stages of creative activity is revealed. The idea of creating the chapel was dictated not only by the experience of the talented bandurist, choirmaster, teacher and organizer Irina Stefanovich as the head of the bandura choir of the Lutsk Music College, but also with the desire to cover a wide repertoire and attract a large number of fans to kobzar art. I. Stefanovich organically combines professionalism with love for traditions in works (processing, translating, arranging and performing interpretations).

Full-time vocal-choral work is closely linked with the study of Bandura. In order to achieve professional performance, the head of the chapel I. Stefanovich practiced various forms and methods of organizational and pedagogical work. Bandura sound was amplified by double bass, two cymbals and a bayan, which was occasionally used in separate works. The combination of these musical instruments in a single orchestral palette made it possible to enrich the accompaniment, as well as to partially compensate for the lack of orchestral patterns of instruments – according to the model of the State Bandurist Capella. Due to the presence of two, three bandura parties, which provided a harmonious basis of support, various methods of instrumentation were used.

The team is headed from 1991 to today. Honored worker of culture of Ukraine, docent of the Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk Martha Shevchenko (Kuzmenko). She began to form a unique creative personality of the collective, expanded the repertoire, taking into account the register and vocational possibilities of the voices, professionally uses a combination of the choral presentation with the addition of bandura accompaniment etc.

The Capella's repertoire covers a variety of vocal genres. The capella is an unalterable participant in annual concert events that take place both in the region and far beyond its borders. During its period of operation, the artistic collective was awarded with numerous diplomas, honors and valuable awards. Attention is focused on concert tours. It is proved that bandura art ensemble art is an organic continuation of the achievements of solo performance. The Bandura Municipal Capella occupies a prominent place in the context of the development of ensemble bandura performance of the Carpathian region.

Key words: capella bandura, concert activity, performance, repertoire.

Надійшла до редакції 12.09.2018 р.

УДК 792.8:793 S1

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОБРОБКИ ТАНЦЮВАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРУ ТА МЕТОДИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В НАРОДНО-СЦЕНІЧНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ

Легка Ілона Павлівна – старший викладач кафедри хореографії,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
ORCID. 0000-0001-8156-3638
Ilonalegca2@gmail.com

Означено проблеми вивчення та збереження танцювального фольклору, його використання в народно-сценічній хореографії. Надано аналіз зазначеної проблеми на сучасному етапі. Наведено огляд праць відомих фольклористів і хореографів, виявлено значення їх діяльності у справі обробки, відродження й популяризації танцювального фольклору засобами народно-сценічної хореографії. Обґрунтовано принципи обробки фольклорних зразків та їх взаємозв'язок у практичному застосуванні. Розглянуті практичні методи обробки фольклорних танців, їх специфічні особливості. Вказано на необхідність ретельного комплексного підходу до вивчення фольклорного першоджерела та його правдивого відтворення на сцені

Ключові слова: фольклор, танець, народно-сценічний, хореографія, обробка, принципи, методи.